

Första roten, tomt 29

Kvarteret Biskopen

Elfte roten 1637–57v

Sydligaste delen av Västra Hamngatan

Första roten 1657 h - 1670

väster om Västra Hamnen

Petter Vävare

Omkring 1648 fanns det två Petter vävare i elfte roten. Den ene kan möjligen vara identisk med *Petter Helgesson vävare*, som 1654–55 bodde i tolfte roten medan den andre var mera rotfast och från 1644 bodde kvar på samma adress. Denne sistnämnde bör vara *Petter Pettersson vävare*, som i underrätten 13.3.1646 fick svara för att han blott hade betalt 17 av de 40 rdr, som överenskommits som köpesumma för en gård, som han fyra år tidigare hade köpt av *Sigge Siggesson*. Han saknades i mantalslängden 1649, då han möjligen kan återfinnas som ”Petter vävare Tysk” i sjätte roten.

Att den här vid Västra Hamnen bosatte vävaren hette Petter Pettersson framgår 1673, när han troligen bl.a. med hänvisning till sin naborätt förgäves ”under varjehanda sken” sökte lägga under sig även gården 1.30 norr härom (se denna gård).

Vid underrätten den 6.10.1653 vände sig Per Persson vävare mot *Petter Spelman*, vars pojke skulle ha hissat hans och *Måns Remers* hundar på vävares kor, som drevs av vävarens flicka. ”Korna wore wrokne på flickan och hafwa henne i hufwudet stor skada giort”. Flickan var fader- och moderlös. ”Flicka” och ”pojke” betydde vid denna tid tjänsteflicka och tjänstepojke i regel under femton år gamla. Vid samma rätt fordrade Petter Pettersson linvävare den 2.8.1667 av *Lars Olofsson linvävare* 21 daler och 6 öre kopparmynt för flitigt gjord information i linvävarehantverket.

”Lars Olofsson sökte fuller i förstone sig från kärandens fordran att undandraga men erhöill av käranden fulltygad ett halvt års dilation och skulle sedan betala utan besvär och vidare undanflykt”.

Smeden Petter Knutsson Humbla

blev ägare av denna ”gård vid reparebanan” – kanske var han måg men man vet inte när och hur han blev innehavare. För lån av 80 rdr lät han inteckna gården 1695. I Belfrages rulla från 1695 sades han vara 34 år och smålänning. Han var då grovsmedsgesäll och blev sedermera smedmästare. 1697 klagade Petter Knutsson Humbla över hur mycket han måste uträtta på sina ”frijer abendztimmar” för att kunna skaffa sig en kaka bröd, eftersom han måste stå i konungens tjänst från klockan fem på morgonen och in till aftonen klockan sex. Hos honom bodde 1697 *Anders Sörensson vävare*.

Den 23.2.1699 såldes gården på auktion men *stadsfiskalen Jonas Styfwert* hjälpte Petter Humbla ekonomiskt så att han tills vidare kunde behålla gården. Jonas Styfwert lät den 22.2.1709 första resan lagbjuda smeden Petter Humblas hus och gård vid västra hamnen, vilken han inlöst från banken med 118 d smt kapital.

Handlanden Sven Hasselgren

köpte den 30.10.1711 gården av Humbla (uppbud 28.10.1711, fasta 30 maj s.å.). Gården sades då ligga mellan fyrverkaren Anders Hagreus i norr och Per Svenssons änka i söder och priset var 150 d smt.

I skattningslängden 1715 uppges om Sven Hasselgren, att han själv bodde i tredje roten. Tomten skattades till 200 d smt och gården till 120 d smt. Där bodde *predikanten eller stadskateketen Lars Brinck*, som hade kommit till Göteborg 1714. Skarstedt skrev om honom (s. 211): ”Begär assistens att ej så få, som fallet var, må komma till förhören”. Han avled 1717 och 1719 nämndes hans änka *Ingeborg* med tre späda barn. Det är emellertid möjligt, att smeden Petter Humbla bodde kvar hela tiden, ty 1717 års upphandlingslängd nämner honom bosatt i gården med sin hustru *Annika Persdotter*.

Gården kallas 1720 Sven Hasselgrens hus men 23.9.1722 pantsatte *organisten vid Svenska kyrkan Gottlieb Nitau*s änka *Anna Margareta Brockman* hus och gård vid reparebanan och västra hamnen mellan perukmakare Hagraeus å ena sidan och Per Gunnarssons änka å andra. Hon var född 1679 och dotter till *hattstofferare Barthold Brockman* och hans hustru *Catharina Lemke* (se 4.37) och hade gift sig med Gottlieb Brockman den 30.6.1713 i Christine förs. Gottlieb Nitau (begr. i Gustavi 12.5.1722) berättade den 10.3.1710 (EIIa:22) att han hade uppdragits organisttjänsten i Svenska församlingen. Hos Gottlieb Nitau's änka bodde 1730 *urmakare Carl Falk* och 1731–32 *målaren (Christian) Schönfeldt* med *läregossen Eskel Persson*.

Sonen *Barthold G. Nitau* ansökte 1748 om burskap och tillstånd att få idka handel i minut. Han hade gjort fyra resor till Ostindien, två hade avlupit lyckligt men två olyckligt. Hans moder hade nu kommit till hög ålder och hade ingen annan som kunde gå henne till handa. Handelssocieteten kunde icke tillråda samtycke till hans ansökan, eftersom han varken hade tjänat eller uppdragits i handeln (EIIb:48, 8.7.1748). Son till organistparet Nitau bör också vara den *sekreterare Joh. Gottlieb Nittau (Nitau)*, som den 23.6.1749 gifte sig i Kristine med jungfru *Brigitta Maria Wohlfart*.

Efter Anna Margareta Brockmans död (begr. D 18.11.1754) pantsatte *Barthold G. Nitau* och hans hustru *Anna Catharina Westerberg* ”hus och gård vid reparebanan och västra hamnen för lån av 400 d smt” av *rådman Daniel Pettersson*.

För Barthold Nittau var det bara att bege sig ut på de stora haven igen. 1759 var buteljören, matros Nitou till sjöss. I gården bodde *gelbgjutaregesällen Petter Borgström*. 1765 karakteriserades Barthold Nitou som matros på ”Stockholms slott”, boende på Magasinsgatan hos *trähandlare Limmerhult*. Han skulle uppkallas till magistraten den 9.12.1765 på grund av skuld till Gabriel Beijer (EIIb:114, 5.12.1765).

Den 27.8.1759 lät *Peter Swalin* första gången lagbjuda ett vid västra hamnen beläget hus och gård emellan järndragaren Jöns Rybergs gård å norra och madame Drakes ödetomt å södra sidan, som han köpt av Barthold Nittau och dess hustrui Anna Catharina Nittau för 1 300 d smt den 11.8.1759. Men 1760 hade *handelsmännen V. Beckman, Beijer och S. Schutz* övertagit gården. I uppbudsprotokollet formuleras saken så här den 3.3.1760: Eftersom *handelsmannen herr Gabriel Fredrik Beijer* den 15.2.1760 av herr Peter Swalin köpt dess vid västra hamnen emellan hustru Ingrid Drakes ödetomt å södra sidan och järndragaren Jöns Rybergs hus och gård för 2 400 d smt erhöll han första uppbud (Peter Swalin: se 2.34).

Murmästare Johan Paul Dolck inropade 18.2.1773 hus och gård vid västra hamnen och reparebanan med tillhörande bodar samt annat nagelfast (varav en tredjedel hade tillhört herr Vincent

Beckman) beläget emellan järndragare Jöns Olofssons änkas hus å norra och bagaren Brehmers tomt å södra sidan. Gård och tomt var värderade till 1 650 d smt men inropades för 2 012 d smt.

Johan Paul Dolck var född i Weimar 31.7.1730 och avled i Göteborg 4.4.1798. I november 1767 omtalas han som avlidne murmästaren *Benjamin Ranckes* murgesäll Johan Paul Dolck, när *Johan Broman* i en supplik denna månad (EIIb:124) omtalar, att Dolck hade åtagit sig att under entreprenad uppföra en till- och påbyggnad av sten å det hus som Broman ägde och bebodde på Kronhusgatan. Den 29.4.1774 fick Dolck burskap i Göteborg som murmästare. Han blev sedermera ålderman. Denna gård 1.29 vid västra hamnen, värd 1 450 rdr smt liksom en fjärdedel i hus på Otterhällan upptages ännu i bouppteckningen efter Dolck 6.8.1798. Berg (II:3–4, 149) uppger att enligt en överenskommelse mellan arvingarna den 7.2.1799 skulle änkan för sin egen och styvdottern *Catharina Sofias* del till evärdelig ägo få disponera två överrum åt gatan och där bredvid åt gården samt ett åt gården jämte kök. ett visthus, en vindsammare och en liten vind åt gatan, en stor vind åt gården, två stora och en mindre bod i undervåningen samt ett avskiftat källarum, allt i huset nummer 29.

Däremot skulle mågen *kontrollören vid nummerlotteriet Elieser Tholander* (sedermera kämnär, död 6.4.1820) gift 25.12.1781 med *Anna Maria Dolck*, döpt 17.2.1765 som oäkta barn till Johan Paul Dolck och hans första hustru *Anna Maria Hyltin*, född 1736, död 9.1.1781, änka efter sin morbroder *Benjamin Rancke*, få två överrum åt gatan, två rum och kök åt gården i undervåningen, ett visthus och två oinredda rum i övre våningen, ett stort vindsrum åt gården och ett litet åt gatan, en vedbod nere i gården och en byggnad därstädes. Båda skulle ha lika del i brygghus, bakugn och avträde.

Vid den stora branden 1804 ägdes gården till hälften av murmästare J.P. Dolcks änka, till hälften av kontrollören *Elieser Tholander*. Efter branden uppbjods gården 1.4.1805 av *snickaremästare Nils Westerling*, som 1808 ägde såväl 1.28 som 1.29.

Senare uppbud av 1.29

I fortsättningen uppbjods båda tomterna 1.28–29 tillsammans (se 1.28).